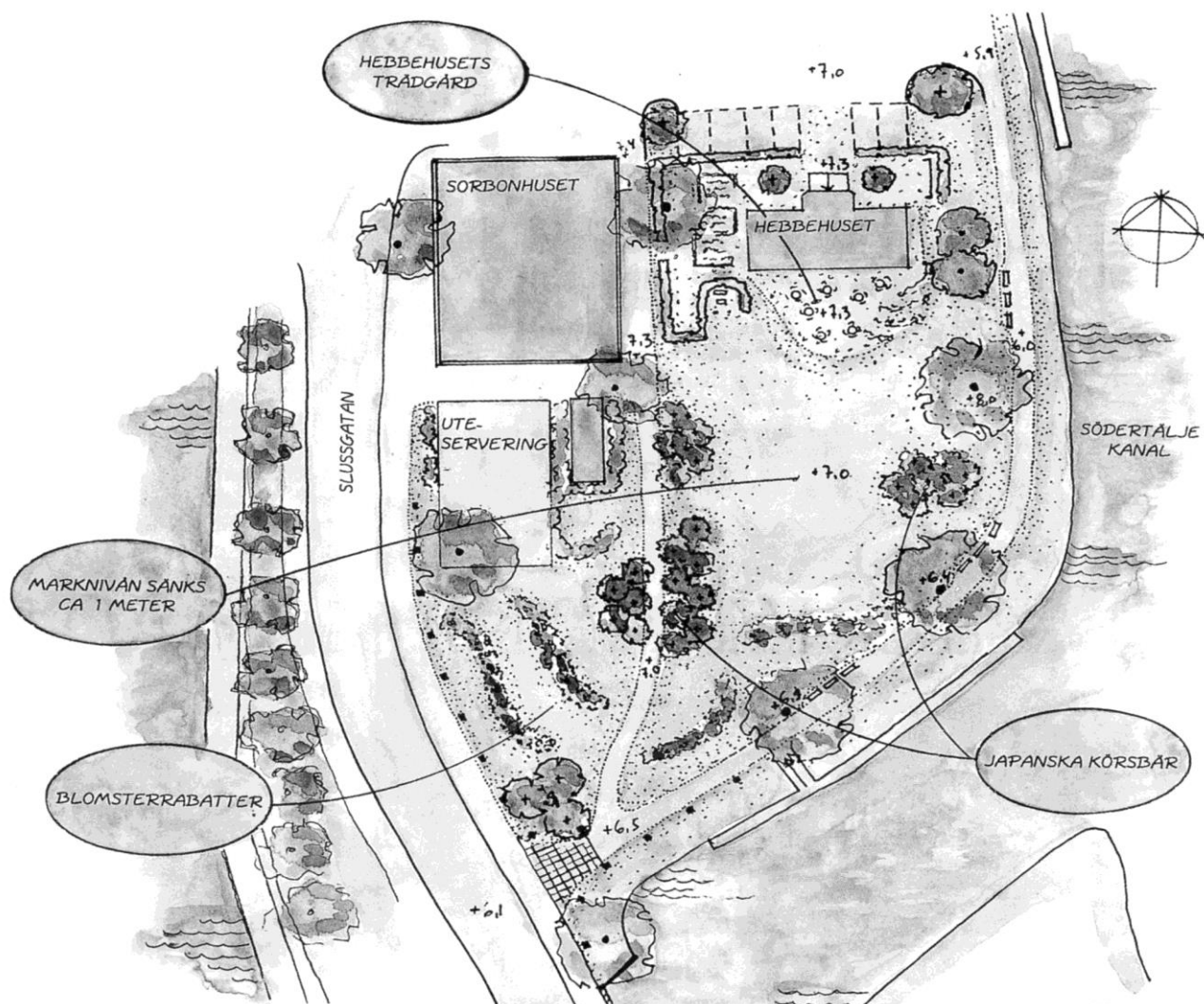

Wendel Avisan

FÖRENINGEN • WENDELAS • VÄNNER • 2/96

VÄNORTSPARK VID HUSET?

– VAD SÄGER WENDELAS VÄNNER? SE SID 3

LÖSNUMMERPRIS 20:–

Per Eric Tar

Över Efter InGA!

Vid Föreningen Wendlas Vänners årsmöte 13 mars valdes Per Eric Mattsson till ny ordförande. Han tar över efter Inga

Lewenhaupt, Som dock kvarstår som hedersordförande. Årsmöte hölls på Operahögskolan I Stockholm och ett 70-tal medlemmar deltog. Utöver årsmötesförhandlingar och presentation av Operahögskolan Bjöd två förstaårselever – Jesper Taube, 24 och baryton, och Madelaine Wibom, 25 och sopran – på stycken av Mozart och Gounod

På bilden t v syns avgående ordföranden Inga med tackblommor och Per Eric med den Tania med Wendla-minnen som Inga förärade föreningen! Nedan Inga Lewenhaupt med de två duktiga operaelever som stod för underhållningen – Madeleine Wibom och Jesper Taube

PosITIVT OM

FÖRSTA AVISAN!

Redaktionen fick övervägande positiva reaktioner på permiärnumret av Avisan. Vi får tips och olika håll om

Ämnen som vi bor skriva om och manas börjar komma in får n glada skribenter. Vi tror oss alltid om att kunna Permanenta tidningen. Mångsidigheter, som var ett kännetecken för Wendla Hebe och kretsen kring henne, skall – hoppas vi – präglade också Avisan. Vi har allt det

pratiska kring vårt husprojekt, vi har journalistiken och författarskapet hos Wendla Hebe och vi har operan och teaterpedagogiken hos hennes dotter Signe. Lars Herta – familjefadern i deras liv – var också han känd för sin mångsidighet. Lars Vidfamne kallades han icke man skall. Så nog finns det mycket spännande att skriva om i Avisan. Välkomna med inlägg.

FÖRENINGEN

Wendelas

VÄNNER

UR STADGARNA

Föreningen är en ideell, politiskt obunden förening med syfte att rädda och bevara Wendela Hebbes Hus från Snäckviken i Södertälje och att sprida kännedom om författaren och journalisten Wendela Hebbe och operasångerskan Signe Hebbe och deras pionjärgärningar i svenskt kulturliv.

MEDLEMSKAP

Årsbetalande medlem: 100:-

Familjemedlem med samma adress: 50:-

Ständig medlem: 1 200:-

POST- OCH BANKGIRO

Postgiro: 985920-8

Bankgiro: 5601-9649

STYRELSEN

Ordf Per Erik Mattsson, 550 305 84

Sekr Titti Almskoug Eriksson, 550 112 69

Kassör Kerstin Holmerin, 550 370 72

Program

Signe Andersson, 550 139 87

Ami Lönnroth 550 305 84

Ulrika Nyström, 550 893 49

Information

Lotti Walther, 550 987 60

Huset och dess användning

Ulrika Bergström, 87 86 01

Erik Sundin, 550 652 13

Caisa Ekstrand, 550 194 30

Idégrupp för museidelen

Ami Lönnroth (sammankallande)

Hedersordförande

Inga Lewenhaupt, 2015 07

Hedersledamöter

Ann-Sophie Eckerbom, 550 315 28

Eric Silas Lindqvist

FÖRENINGENS ADRESS

c/o Holmerin, Täppgatan 22

151 33 Södertälje

WendelAVISAN

Redaktör

Per Erik Mattsson

Badhusgatan 8, 151 73 Södertälje

Layout

Lotti Walther

STADSBYGGNADSDIKRETÖR UNO DAHLÉN:

UTVECKLA OMRÅDET KRING INRE MAREN!

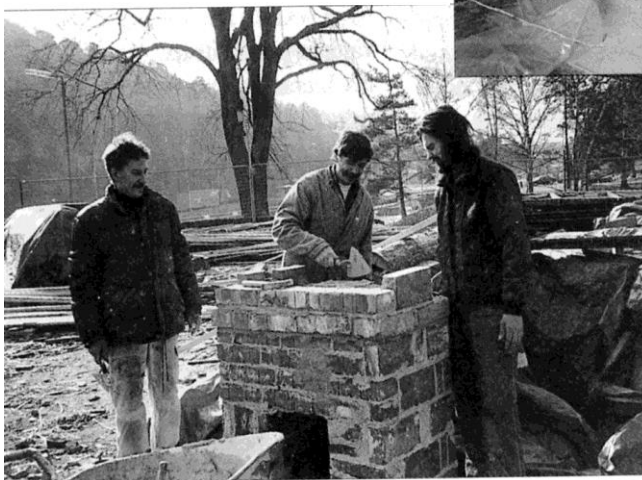
I denna artikel berättar Södertäljes stadsbyggnadsdirektör Uno Dahlén om tankarna kring marenområdet. Där Wendela Hebbes Hus kommer att utgöra en viktig komponent. Redaktionen ber Avisans läsare att insändare eller på annat sätt tycka till om utformningen. Observera särskilt Uno Dahlén knorr – en vänorspark kring huset! Artikel på sidan 5 i avisan anknyter till denna tanke.

Äntligen börjar det hända något! Äntligen börjar upprustningen av Södertälje centrum vackraste området - Inre maren. Få städer i Sverige har en så centralt belägen pärla som Södertälje. Här möts Mälaren och Saltsjön. Här kryper den vackra stenstadsbebyggelsen länge Järnagatan från seklets föra årtionden ned till Inre Marens lunga vatten- spegel. Här når stadskärnan vatten- net.

Det finns dock en hel del att säga om hur platsen och dess kvaliteter för- valtas: En ursprungligen gat- stenlagd Marenplan har lappats och lagts med asfalt där nöden varit störst. I en ovårdad buskplanering mot Marenplan nedanför Olof Pal- mes Plats håller A-laget till. En be- tongklump till parkeringsdäck med nedfart till Kringlangaraget domi- nerar vikens innersta del. Stora par- keringsytor breder ut sig utmed Kanalen runt Sorbonhuset och vid Orionkullens fot. Området kring Inre Maren måste alltså rustas upp. Tankarna om områdets framtida utformning kan beskriva som fyra delprojekt, vilka tillsammans är tänkta att bilda en helhet. De fyra delarna är en McDonald's restau- rang på parkeringsdäcket. Marenplans upp- rustning, ny park på Täckas Udden med Wendela Hebbes Hus samt bostäder mellan Orionkullen

Bygget:

FULL FART
BÅDE
UTE OCH
INNE!

Överst: Vass från Järna- viken upp- spikad på innervägg i väntan på att putsas med lerbruk.

Mitten: Utbildning i murteknik inför kakel- ugnsmurning.

Nederst: Ytterväggarnas timmer kläs med bred träpanel. På gaveln ser man fortfarande tim- merstockarna med isolering av mossor från Söder- täljeskogarna.

och Sorbonhuset. Dessutom har nya bryggor redan iordningställt så att gästande fritidsbåtar kan få förtöja Inre Maren till sommaren.

Mc Donald's

Det mest omfattande delprojekt är den Mc Donald's – restaurang som ska byggas ovanpå den främre delen av Parkeringsdäcket mot vattnet. Restaurangen kragar dessutom ut över nedfarten till Kringlan. Byggnaden tar Nästan halva P-däcket i anspråk. Den har ritats av arkitekt SAR professor Olle Rex. Som utgångspunkt för sitt uppdrag fick han tankar om ett småskaligt hus med marinkaraktär, gärna med association till hamnmagasinet. Den lösning han har arbetat fram åt Mc Donald's och fastighetsägaren Karlavagnen har alla förutsättningar att bli ett estetiskt och funktionellt tillskott till området runt Inre Maren innersta del. Invigningen beräknas ske i november 1996.

Marenplan

Det andra delprojektet hör nära samman med Mc Donald's – projektet. Det gäller den ganska omfattande upprustning av Marenplan som planeras och förhoppningsvis samordnas i tiden med Mc Donald's. Tanken är att ersätta nuvarande planterade slänt nedanför Olof Palmes Plats med en trappa som knyter sammans Stor-gatan/Järnagatan med Marenplan på ett sätt som möjliggör bättre visuell kontakt med vattnet "Spanska trappan". Är tänkt att båda fungera för kommunikation och vistelse. Omdaning av Marenplan bygger på tankar om den mångsidigt Användbara staden. Här kryllar staden invånare, gammal som unga, under varma somrardagar och – kvällar. Här sitter man och här slår man sig ner för att äta sin glass i lugn och ro. Här lyssnar man på en lunchkonsert eller tar Del av oktober senare uppsättning i utomhustappning. Och här parkering man vintertid under ordnade former för att utnyttja närheten till kulturutbud och servis när det inte är aktuellt med sommaren aktiviteter. Marenplan beräknas vara färdigombyggd till sommaren 1997

Täcka udden

Det tredje delprojektet består i att utveckla landtungan söder och öster om

Sorbonhuset mellan Inre Maren och kanalen. Området planeras som "stadsparken vid vattnet". På samma sätt som Marenplan utveckling till att bli det stadsmässiga torget vid vattnet, blir området den mjuka. Karaktär av en viktig park i stadskärnan förstärkas av att Wendla Hebes Hus återuppförs bakom Sorbonhuset, i direkt kontakt med kanalen. Här kommer förhoppningsvis journalistmuseet att bli integrerad del av parken och ett nytt spännande kulturlandskap i Södertälje centrum.

Bostäder på kvarteren Sirius och Capella

Det fjärde delprojektet slutligen är det kanske mest utmanande: Sirius och Capella. Här ska uppföras ett bostadsprojekt med uppskattningsvis 40-60 lägenheter. Det är en grannliga uppgifter att ansluta till stenstaden åt väster och till kanalen åt öster. Samtidigt ska vederbörlig hänsyn tas till såväl Orionkullen med gamla Flickskolan som till Sorbonhuset och Wendla Hebes Hus. Den i Järna boende och verkande världsberömda arkitekten Erik Asmusen har gett uppdrag att skissa på projektet. Hans förslag med bland annat ett 14vånings punkthus har föranlett en delvis fascinerad byggnadsnämnd att ändå efterfråga minst ett Alternativ förslag till

hur projektet ska utformas. Det ska bli spännande att följa utvecklingen av projektet ges den omsorgsfulla Utformning som läget krävs intill såväl Inre Maren som Kanalen. Det är viktigt att bevaka kvaliteter i alla avseenden, från plan-utformning till materialval och detaljutformning.

Bostäderna i kv Sirius och Capella är det delprojekt som ligger längst bort i tiden. Byggnadskonstruktionerna är minst sagt besvärliga. Efterfrågan på bostäder är låg, även om ett så attraktivt läge som Sirius och Capella nog skulle locka många till att bosätta sig i Centrum.

"Vänortspark"?

Vänsterpartiet har motionerat om inrättandet av en vänortspark i Södertälje. När vi från stadsbyggnadskontorets sidan träffat oss till byggnadsnämnden ställer vi oss positiva till tanken och skisserar "Täck Udden" som tänkbar plats. Kanske kan journalistiskt pionjärarbeten vara en röd tråd. Hela idén skulle kunna utvecklas i linje med den skandinaviska tanken som bland annat släkten Hebbe och Hjerta var tillskyndare av. Vad tycker man inom Föreningen Wendlas Vänner?

Stadsbyggnadsdirektör
Uno Dahlén

HJÄLP OSS SKAFFA

DET SOM BEHÖVS

TILL BYGGET!

- Massvisa grangolv
Kilsågade med tjocklek 5 cm
- Trä till komplettering av snickerier
Fönster, dörrar, paneler, foder
- Beslag till fönster och dörrar
Tidigt 1800-talet
- Eldstadsplaner av kalksten
gärna begagnade.
- Agaspis
- Vitvaror till kök och övrig våtuthyrningen.

Ring någon av oss i styrelsen om du har idéer om hur vi skall få tag på ovanstående – text Erik Sundin 08-550 652 13 Eller Ulrika Bergström hem 08-87 86 01, Arbetet 24 51 05.

Vill du möjliggöra för oss att förvärva något av ovanstående - sätt in en slant på föreningsens nyöppnade inredningsfond, pg 985920-8. Skriva. "Inredningsfond" på talongen.

DE IVRIGA SKANDINAVISTERNA RINT WENDELA

- APROPÅ TANKEN PÅ EN VÄNORTSPARK RUNT WENDELA HEBBES HUS OCH ETT 50- ÅRSJUBILEUM

På företagande sidor lanserar Södertälje stadsbyggnadsdirektör Uno Dahlén tanken på en vänortspark intill Wendela Hebbes hus

Tanken är närmast föranledd av en motion i saken av vänsterpartisten Staffan Norberg. Kommunen har som bekant ett livligt vän-Ortsutbyte med Fors i Finland. Sarpsborg i Norge, Struer i Danmark och Pärnu i Estland.

Per Erik Mattsson har hittat stöd. För tanken i Wendelas liv och gärning.

som en bakgrund inför vårt ställningstagande och också som en redaktionell hyllning till den strävsamma Föreningen Norden i Södertälje, som i dagarna firar sitt 50-årsjubileum. Kan det vara lämpligt att kort redovisa vilken otrolig aktivitet kretsen kring Wendela Hebbe utvecklad i den skandinaviska frågan vid mitten av 1800-talet. Även om skandinavismen snöpligen tog slut 1864 hade vi knappast haft efterkrigstidens intensiva nordiska samarbete utan detta förarbete.

Skandinavismen började dyka upp under de första decennierna av 1800-talet. I sin extrema utformning krävde den en

union med Danmark och Svensk/norsk deltagande i de konflikter, som Danmark råkade in i med sin alltmer militanta granne i söder, det växande preussiska väldet. Skandinavismen hade naturligtvis sina rötter i det fjärran förflutna när alla i Norden talade "danska tunge" eller "nordisk maal" och när kämpar och skalade från ett land mer problem tog tjänst i ett annat. De ständiga krigen förhindrade inte att det där emellan gjordes otaliga försök att ena de nordiska rikena. Kalmarunionen. Gustav II Adolfs

Fortsätter på nästa sida

BLANDAT

Större Bidrags- givare

Bidrag strömmar nu in till föreningen i en jämn ström. Våra större bidragsgivare bland företag och institutioner med kontantbelopp hittills i år är Länsstyrelsen i Stockholm Län, Länsstidningen i Södertälje, Södertälje Zontaklubb (efter föredrag av Signe Andersson), Svenska stil skapet för nykterhet och folkuppföstran (efter föredrag av Ami Lönnroth) och Reportagebyrån i Södertälje. Södertälje färghandel och kulturhantverkarna har lovat sponsra all färg ute och inne. Stockholm Stadsmuseum har deponerat två tidsenliga och värdefulla kakleugnar. Större bidragsangivare bland privat personer hittills i år är Kerstin Osborne i Lund, Melcher Falkenström i Söderhamn samt, Elisabeth och Gunnar

Genell Strom, Kungälv. Vi tackar alla bidragsgivare varmt för deras stöd. Vi tackar också våra annonssponsorer, som möjliggöra utgivande av Avisan.

NYA MEDLEM- MAR

Vi får nu dagligen nya medlemmar i vår förening. Det utlovade reservoarpennan (med texten Wendela Hebbes Hus) till alla som Skaffar minst fem nya medlemmar har fått sin första mottagare – Yvonne Lennartsson från Huddinge. Med Yvones och andras Hjälpp hoppas vi kunna nå målet 500 medlemmar före årsskiftet. Vi har redan passerat 400!

Byggnad SVÅRD - HUR SER FRAMTIDEN UT?

Den 17 april ägde en konferens i byggnadsvård runt i Arbetsförmedlingen nya lokaler i Södertälje. Arrangör var regionala Yrkeskommittéerna för Byggnadsindustrin i Stockholm och Södermanland. Berndt Flink från Byggmästareföreningen och Bengt Lindgren var värdar. Konferensen hade ett 20 tal deltagare. Wendela Hebbes Hus visade av Göran Gelotte och Ulrika Bergström.

Från förra sidan

försök till förbund med Danmark, bondefrederna i gränstrakterna är bara några exempel.

Romantiken under 1800-taletförsta decennierna, skapade grogrund för studentskandinavismen, som i sin tur eldade den politiska opinionen. Esaias Tegnérsl agerkransning an sin danska skadekollega Oehlenschläger i Lund 1829 var en symbolhandling, som tända ginstan. Tegnérsjälv hade sina egna motiv. *"Jag kunde inte motstå frestelsen att kröna honom, helst hans fru var med"*, skrev han stilenligt i ett brev strax efteråt. År 1843 ägde det förta studentmötet rum. Studenter från Köpenhamn och Lund för utefter Sveriges ostkust till Uppsala under stor uppmärksamhet från pressen. Aftonbladets redaktion med Lars Hjerta, Love Almqvist och Wendela Hebbe, är med på noterna. Allt rapporteras utförligt och entusiastiskt i tidningen.

Lars Hierta lärde känna flera ledande danska reformvänner, bland andra de senare berömda statsmännen Orla Lehmann och Carl Plough. Den politiska situationen i Danmark under Kristina VIII kan närmast betraktas som envalde. Den danska ungdomen stred för tryckfrihet och ny konstitution. Därför rönt det stor uppmärksamhet, nästan farhågor, när Lars Hierta som den förste svensk inbjudan att hålla föredrag i det nybildade Sandinaviska sällskapet den färde maj 1844. Aftonbladet var en portförbjuden tidning i Danmark vid den tiden. Efteråt skrev Hierta hem till sin hustru Wilhelmina:

"Vad tycker du väl, Mina lilla, att jag lätt övertala mig av Lehman att hålla en föreläsning där över representationsfrågan--- Jag sov ej hela den natten och hade lite feber --- 600 åhörare voro närvarande och tre gånger lyckades det mig att väcka sällskapets högljudda munterhet."

Sedan skålade man för Hierta först av alla berättar han stolt:

"Den proponerades av Professor Clausen, en här i staden allmänt högaktad man som därvid gav Aftonbladet en sådana mention honorablé att hela bikupan skulle spruckit av förargelse,

om hon befunnit sig sällskapet" (Bikupan var den konservativa konkurrenttidningen)

Lars Hierta stannade i Köpenhamn några dagar och blev ordentligt firad. På en middag träffade den unga författaren H C Andersen, som, skrev Hierta, här i Köpenhamn anses "för en fullkomlig nullitet".

1846 var det Aftonbladsmedarbetaren Lova Almqvist tur att åka till Köpenhamn och hålla föredrag "om skandinavismens utförbarhet" i det Skandinaviska sällskapet. Föredraget finns i ett vackert nytryck utgivet av Nordiska rådets president Jan P Syse harskrivit ett berömmande förord där han säger att Almqvist handlingsprogram mycket nära sammanfaller med det mål som Nordiska Rådet arbetar för.

Under Karl XV:s tid på 1860-talet kulminerade och dog den skandinaviska rörelsen Trots löfte från kungen ställde inte Sverige /Norge upp på Danmarks sida i den avgörande konflikten med Preussen. Den svenska opinionen var delat, så var också kretsen kring Wendela Hebbe. I Köpenhamn satt hennes måg, dansken Peter Vedel, och administrerad den danska utrikespolitiken. Hanskulle så småningom få epitetet "det danska utrikesministeriets själ". I svenska och danska tidningar skrev Lars Hierta och avrådde bestämt från svensk deltagande i kriget. Aftonbladet, som nu hade August Sohlman som chefredaktör och ägare, pläderade däremot engagerat

för svensk intervention. I ett beryktat telegram till Köpenhamn skrev Sohlman *De 17 000 komma han själv*. Men han, det vill säga Karl XV, kom inte. Finansminister Gripenstedt och några andra i regeringen lyckades stoppas honom. Den Danska ärmen utan svenskt deltagande, krossades slutligt av Preussen vid Dybböls skansar i april 1864.

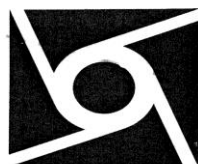
Även Peter Vedels svärfar, det vill säga Wendela Hebbes förloven man Clemens Hebbe, deltog med liv och lust i kampen. Från sin bostad i Norge, Han var portförbjuden i Sverige, gjorde han resor till slagfälten i Danmark och rapporterade i Post- och Inrikes Tidningar om sin egen och de danska soldaternas besvikelse över att ingen hjälp kom från Sverige och Norge. Samtidigt argumenterade han för en Nordisk union av amerikanskt mönster. Clemens Hebbe var Karl XV:s "resande ambassadör" och för på kungens uppdrag runt till de europeiska hoven där han pläderade för kungens linje.

Wendela och Clemens Hebbes dotter Signe, som vid den här tiden var en etablerad operasångerska deltog på sitt sätt. Hon spelade Susanna i Figaros Bröllop på Det Kongelige i Köpenhamn. Den 18 april 1864 var hennes operaafisch överklistrad med en röd Banderoll med texten "Dybböl falden"

Så nog var kretsen kring Wendela Hebbe engagerad i Skandinavismen fast var och en på sitt individuella sätt.

Per Eric Mattsson

ANNONS

Söderenergi

Rena toner och renare luft!

På 1860-talet när Wendela Hebbe kom upp i mormorsåldern gick hon in i vis- och sagoperioden – en ny fas av sitt författarskap som lämnade många originella och värdefulla resultat.

År 1871 gav hon ut *I skogen* – sannsagor för ungdom, ur vilken vi i förra numret av *Avisan* publicerade en saga. Nu ger vi plats åt en saga ur samlingen *Nya sannsagor för ungdom*, som kom 1884 med teckningar av Carl Larsson.

Doktor Jensens Skata.

(Sann händelse.)

Det var en gång en skata, som tillhörde en läkare, som var mycket anlitad, så att der gingo många menniskor ut och in hos honom. »Ack, Jensen! jag är så dålig!», jemrade de sig jemt och samt. Skatan som hörde detta dag ut och dag in, tog efter och lärde sig snart att eftersäga dessa ord, hvaraf hon i nödens stund hade mycken nytta, så som vi i det följande skola erfara.

Läkaren dog och skatan släpptes ut i det fria; men när en fågel är fri, kan den derföre icke »fri lifvet» utan är det att vara fågelfri det samma som att vara dömd till döden. Så hände det en dag, då vår skata satt och småpratade för sig sjelf i ett träd, putsade sina fjädrar och plockade på haklappen, att hon såg en ljusglint och hörde en knall, hvarvid hon skadskjuten och vingbruten föll ned till marken. Då jägaren kom att hemta sitt byte, jemrade hon sig högljudd: »Aj, Jensen, jag är så dålig, så!»

Mannen blef så förskräckt, då han hörde skatan tala, att han satte i väg bort, det fortaste han kunde. Han hette tillfälligtvis Jensen, han också, ett mycket allmänt namn i Danmark, der händelsen för icke lång tid tillbaka verkligen tilldrog sig. Jägaren trodde att det var en förtrollad skata. Då den sårade skatan blifvit af med Jensen, linkade hon in i skogen, släpande sin blodiga vinge efter sig, oupphörligen försäkrande att den var »så dålig, så dålig, så!» Det var också sannt, men huru det var eller icke var, så blef hon

småningom bättre, sedan hon kommit in i skogen och lagt sig ned i det svala fuktiga gräset. Efter några dagar, under hvilken tid kosthållet varit knappt nog, hvilket dock i anseende till sårfebern varit ganska nyttigt, blef hon kry igen. Fåglar hafva godt läke-kött, så att vingen snart blef helbregda, och skatan tälte allt vid att hålla fasta efter god-dagarne hos doktor Jensen. Visserligen blef vingen litet svag, men skatan kunde dock både »hoppa som en hare och gå som en man», såsom det står i gåtan, ja, till och med flyga om det gällde på. Lefde gjorde hon i alla fall, både länge och väl, och om hon någon gång klagade, så skedde sådant mera af gammal vana, än af nöd, eller också tänkte hon sig tillbaka i doktor Jensens vintningssal.

Carl Larsson (1853-1919), som gjort illustrationen till sagan *Doktor Jensens Skata* här på sidan, var vid början av 1880-talet inne i en mycket aktiv period som illustratör. Utöver Wendelas sagobok illustrerade han bl a H C Andersens sagor, Topelius' *Fältskärns Berättelser* och Anna Maria Lenngrens *Skaldeförsök*. Vid denna tid vistades han också mycket i den svenska konstnärskolonin i byn Grèz i Fontainebleu söder om Paris.

BRUDARNE

AV WENDELA HEBBE

År 1846 utkom Wendela Hebbe med den lilla romanen – eller långa novellen – **Brudarne** på Lars Hiertas förlag.

Hon hade då i fem år varit Af-tonbladets "kulturchef". Boken är en ungdomsbok – kanske den första svenska flickboken. Den utspelar sig i småländsk prästgårdsmiljö, som Wendela Hebbe väl kände, Litteraturforskaren Fredrik Böök, som i många år var Svenska Dagbladets kulturchef, har skrivit om romanen i en längre uppsats. Han skriver följande:

"Medan man vänder bladen i Brudarna känner man allt starkare den fina vällukten, rosenången från potpurri-krukorna, lavendeldoften från linneskåpen, gammaldagsstämningen från prästgårdar och svenska hem på landet. Det är Wendela Hebbes novellistiska mästerverk. Alla hennes övriga romaner kunde utan saknad få försvinna i den eviga glömskan, men i Brudarne finna någonting som man vill bevara."

Utsökt ungdomsroman

Eva von Zweigbergk, journalist och författare har skrivit om boken:

"En utsökt liten ungdomsroman i småländsk prästgårdsmiljö, som jag skulle vilja beteckna som den första svenska flickboken. - Den präglas av en svärmisk lungsotsdramatik men ger briljanta porträtt av barn och vuxna, bildade och obildade, har ett direkt vardagsspråk och flödar lika mycket av humor som av vemod och natur. Brudarne är en pärla, men hur mycket lästes den?"

Vi återger nedan två korta stycken naturlyrik ur boken. Den första återger vi in extenso, i den andra har vi tagit

bort gammalstavningen och varsamt moderniserat texten.

"Våren närmade sig åter, företrädd af sina härolder, blommorna *Galanthus nivalis* droppade ned från sina gröna fästen som berlocker af hvit emalj; redan hade Nanna plockat blå, gula och hvita Sippor vid fiskdammen och vårfrudagslök i hummelgården. Tulpaner, hyacinter och pioner stucko upp sina röda näsor; aquelejer, aurikler och kejsarsarkronor började grönska vid roten; syréknopparna svälde och påskliljorna lutade sina gula hufvuden på stänglar dem den kalla jordens drifkraft icke förmått gifva sin tillbörliga längd. Prostinnan hade ett par gånger haft nässelkål med ägggröa och frikadeller, och Otto och Signe plockade tranbär på de aftäckta tufvorna. Högt i Vindhem, det blå svingade lärkorna och slogo sina drillar, i än korta, än långa slag.

Solen steg högre; prosten sådde – vårråg, och Lind och Hägg sådde blomdoft på sjöstrand; äppleträden sträckte blommiga armar mot hvarandra öfver gångarna, och jordens stjernor, helgeandsfestens ljus, pingstliljorna doftade i skuggan därinunder. Ångarna broderade mille fleurs i sin mantelbård, och göken stämde upp sin gamla, evigt nya visa.

Prästfamiljen far på besök till prostens

Man for iväg. Det var en ovanligt varm dag; en förrädisk stiltje härskade i luften, och några mörka moln satte upp sina lurviga huvuden i väster. Framkomna till Lövä väntade kaffet gästerna under lindarna på gårdaren. Det lilla sällskapet slog sig ner där i skuggan. Kaffet ångade och dunkelgröna blommor föll ned bland kopparna på bordet.

Prosten, som under morgonvandringen

till sjön, märkt att inga dagdroppar syntes till i spindelvävarna, satt med hakan stödd mot sin guldkeyck och blickade betänkligt mot skyarna. Fruarna språkade om sina trädgårdangelägenheter. Prostinnan hade fått en hel hop åkerbärsplantor, som spredt sig alldeles oerhört där nere på "treslinter" i parken. På samma sätt förhöll det sig med björnbärsbuskarna, som nu klädde en hel mur därhemma, åt sjön till. Av dessa rariteter ville prostinnan lämna rot-skott och telningar till hösten; och fruarna skulle hjälpas åt att utse tjänligaste plats för dem. "Rätt som det är, så har vi en dusch," menade prosten och Otto som under tiden på terrassen företagit allahanda gymnastiska övningar, hade redan känt en regndroppe på näsan. Det dröjde också inte länge innan det bekanta förspelet till ett inbrytande oväder började låta höra sig. En plötsligt uppkommen vind jagade upp sanden på gångarna och ruskade lövträden. De smidiga ungbjörkarna böjde djupt sina toppar, asparnas blad vände silversidan ut och ekar och lönnar susade tungt. Luckor och dörrar gnisslade på sina gångjärn och for upp med hurtig fart, och snart kom ett stritt regn smattrandes. Sällskapet skyndade in. Det mörknade mer och mer, och några dova åskdunder lät höra sig på avstånd. Värddinnan, som var mycket rädd för åskan, satte sig med ansiktet lutat mot en vägg för att undgå att se blixten. Prosten gick fram och tillbaka på salsgolvet i sin skinande kaftan och småsjöng såsom han ofta brukade:

Som fåglar små, när dundera må
och djuren sig förskräcka
De flyga fort var på sin ort
i hålig trä sig täcka."

ESAIAS TEGNÉR OCH WENDELA HEBBE PÅ SKANSEN!

Den 22 september blir det ett program
På Höglöftet kl 13.00-15.00 kring
Wendela och hennes vän national-
Skalden och biskopen Esaias Tegnér.
Vi får lyssna på utdrag ur berrvaxling-

En mellan de båda och mycket annat.
Arrangör är Tegnérsmfundet i
Lund och Föreningen Wendela Vän-
Ner Boka dagen!

Välkomna!

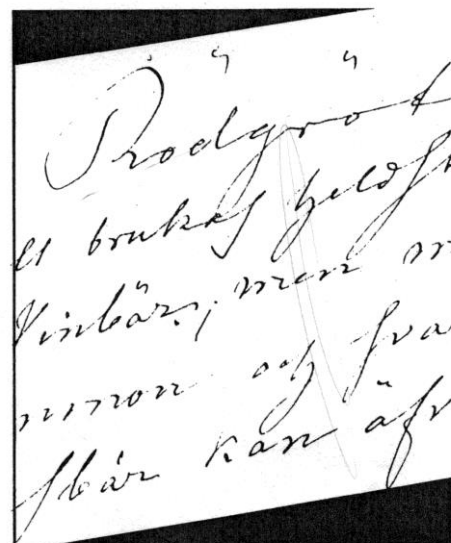
Skalden och biskopen Esaias Tegnér vid ca 55 års ålder 1887, som han tedde sig
för Wendelas syster Malin när hon var hemma hos sin mor i Jönköping och gjorde
denna tuschteckning efter levande modell. Tegnér var själv mycket nöjd med
porträtt – men så ger det ju också något av vad hans vän van Brinkman kallade
”denna barbaro-titanska gestalt, som naturen menat till en man i ordets skönaste
Bemärkelse”. Svenska akademien.

Wendelas Gröt- Recept

Av Kai Söderhjelm, författare och biblio-
tekarie från Göteborg (f 1913) har vi fått
ett av Wendela Hebbe egenhändigt skri-
ver gröt-recept. Det är dansk rödgrötkokad
på hallon och röda vinbär eller plommon
och svarta, syrliga krusbär.

Wendela Hebbe bifogade receptet i
ett brev till Dora Dannström, som var gift
med sångaren och författaren Isidor
Dannström var Signe Hebbes första sång-
lärare och han dog, sägs det med huvudet
i knä på sin elev 1897. I mantalslängder-
na för 1886-90 står Isidor Dannström
som ägare till gården Snäckviken i Söder-
tälje (Wendela Hebbes Hus). Familjerna
Hebbe, Dannström och Hierta var, som
synes, tätt sammanvävda. Dora Dann-
ström var Söderhjelm's farmors moster.
Om detta skriver han i sin bok *Hellre
kärlek än krig*, som kom ut 1991. Där
lanserar han tanken att Love Almqvist
halvt medvetet arrangerade sin flykt ur
landet 1851 till Amerika.

I Amerika fanns vid tiden för flyk-
ten både Dannström och Wendela Heb-
bes förlupne man, Clemens Hebbes, som
haft stora framgångar som författare och
presidentmakare. Säkert hade, menar
Söderhjelm, Almqvist ”stora förhopp-
ningar att lyckas i Amerika och blir
världs författare”.

En bit av brevet med recept på
”Rödgröt” från Wendela till Dora.

ANNONS

SÖDERTÄLJE **Färg** HANDEL AB

AKTIEBOLAGET
KULTUR
HANTVERKARNA
FÄRG & FERNISSA

– sponsrar och
sätter färg
på Wendelas hus!

**VISNINGAR AV
WENDELA HEBBES
HUS**

TISDAGAR OCH FREDAGAR KL 13.00

UNDER MAJ OCH JUNI

JAN GRANBERG – FIL DR OCH ANSVARIGA FÖR

UTBLIDNINGSPROGRAMMET VISAR

BYGGARBETSPLATESN OCH BERÄTTARE OM GAMMAL

BYGGTEKNIK. STYRELSEN FÖR WENDELAS VÄNNER

BERÄTTAR OM FÖRENINGEN.

VI HOPPAS ÄVEN KUNNA ORDNA VISNINGAR

PÅ HELGERNA – LÖRDAGAR 10.00. INFORMATION PÅ

ANSLAGSTAVLAN VID HUSET ELLER I

LÄNSTIDNINGEN – 100 ORD ... PÅ ONSDAGAR

INTRÄDE 25: -

NÄSTA AVISA

**SIGNE
HEBBE
SPECIAL!**

Nästa Avisa, som beräknas komma i november, blir ett dubbelnummer med Signe Hebbe – skådespelaren på opera scenen – som tema. Föreningens tidigare ordförande, Inga Lewenhaupt, som doktorerat på Signe, har lovat bidra till att göra detta nummer om Wendelas talangfulla dotter riktigt matigt och roligt.

Brevdikt

FRÅN

ALMQVIST

TILL

WENDELA

- SKRIVEN

1977!

Åke Hodell, född 1919, är en säregen författare – en provokatör som älskar att experimentera med orden och chockera läsare med allehanda hugskott.

På 1980-talet skrev han en serie självbiografiska romaner bland andra *Skatta Pajazzo* med motiv från andra världskriget.

I den första boken av *Författarnas Litteraturhistoria*, *Författarförlaget 1977*, ingår denna brevdikt av Åke Hodell, *Han inleder brevdikten med följande förklaring som endast delvis bär sannolikhetens prägel:*

***"En brevdikt till Wendela Hebbe
Från Carl Jonas Love Almqvist***

Några veckor innan professor Lewis Gustav, alias Carl Jonas Love Almqvist, flydde från sin hustru, pensionatsinnehavaren Emma Gustawi i Philadelphia, och for tillbaka över Atlanten till Europa i förhoppning om att få återvända till Sverige. Skrev han följande brevdikt till den begåvade och sydländsktsköna Wendela Hebbe. Brevdikten blev aldrig av-sänd, kanske för att Almqvist inte hade pengar till brevportot Eller också fruktade Almqvist att hemliga polisen i Sverige skulle komma över den."

Philadelphia den 3 sept. 1865

Käraste Vendela
Jag stryker dina mörka lockar ur din panna.
JAG VILL KÄNNA IGEN AMORINA I DINA ÖGON.
Vartenda hus i Philadelphia
är tungt av biblar.

Mitt fortepiano dignar under 200 psalmböcker.
Jag färdas i en midsommarlövad skrinda
genom Nya testamentet
till ett pastorat i Värmland
eller på en åsna
genom Atterboms Samlade Dikter 1-2
till en professur i estetik i Lund.
Hur annorlunda hade inte mitt liv
blivit då!

Jag hade aldrig gett ut Det går an.
Konung, adel, präster och borgare
hade sluppit en genomskådande inkasserare.
Spökkabinettet Sverige hade inte öppnat sina dörrar.

Inga hade sett tiggare på Stockholms gator.
Inga hade hört de fattiga ropa: Vi svälter!
Den svenska litteraturen hade berikats av ytterligare
några romantiska mästerverk.

Käraste Vendela
JAG KÄNNER IGEN AMORINA I DINA ÖGON!
Jag ångrar inte en enda rad.
Du och jag var sannerligen inte ofarliga
i Aftonbladet.
Poesi i sak?
Nej, det var en politisk sprängladdning!
Lars Johan Hierta den hederliga skurken,
borde ha stoppat in den i sin mun
och tuttat på
i stället för att rövslicka
liberala lösnummerköpare.
Amorina ropar. Ner med negerslaveriet!
Hon slåss för de svartas mänskliga rättigheter.
I skenet från kanonelden vid Gettysburg
svänger hon socialismens röda fana
över sitt huvud.
Nu massakreras hon av industrins hjul.
Klockan i Klara kyrka slår tolv.
Det är midnatt i min dikt.
Mina älskade Marior sover. Väck dem inte!
Jag spelar fortfarande fortepiano,
kvadriller och valser, för pensionatsgästerna
På Central House i Philadelphia.
Min amerikanska hustru,
en fet liten haj, har tanklöst bitit av
nio av mina fingrar.
Jag spelar, men bara på begäran:
"Du gamla, du fri(sk)a ..."
- med ett finger!

Din Love

B

FÖRENINGSBREV

Föreningen Wendelas Vänner

c/o Holmerin, Täckgatan 22, 15133 Södertälje

PORTO
BETALT

VÄLKOMMEN TILL
ÖPPET HUS

SÖNDAGEN DEN 9 JUNI
KL 11.00 – 15.00

◆
RENOVERING AV GAMLA FÖNSTER • MURNING AV RÖRSPIS
HUR MAN PUTSAR EN SKORSTEN • PANELERING AV YTTERVÄGGAR
LERKLINING AV INNERVÄGGAR • GOLVLÄGGNING • O S V

INSTRUKTÖRER FRÅN MORGONDAGENS MINNEN

◆
TRADITIONELL MÅLNING

SÖDERTÄLJE FÄRGHANDEL OCH KULTURHANTVERKARNA
BERÄTTAR OCH DEMONSTRERAR

◆
WENDELA HEBBE OCH KRETSEN KRING HENNE

FÖRENINGEN WENDELAS VÄNNERS STYRELSE

◆
WENDELA HEBBES HUS
I SITT STADSHISTORISKA SAMMANHANG

KOMMUNENS ANTIKVARIE, GÖRAN GELOTTE

◆
MARENOMRÅDET I FRAMTIDEN

STADSBYGGNADSDIREKTÖR UNO DAHLÉN

◆
TRE SYSTRAR SERVERAR SALLADER, KAFFE MED ÄPPELPAJ, WENDELAS SKORPOR MM.
DETALJERAT PROGRAM PÅ ANSLAGSTAVLAN VID BYGGPLATSEN